

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 21.2.2007
KOM(2007) 61 lõplik

KOMISJONI TEATIS

Näitajate ja sihttasemete ühtne raamistik, mille alusel hinnatakse Lissaboni eesmärkide elluviimisel saavutatut hariduse ja koolituse valdkonnas

KOMISJONI TEATIS

Näitajate ja sihttasemete ühtne raamistik, mille alusel hinnatakse Lissaboni eesmärkide elluviimisel saavutatut hariduse ja koolituse valdkonnas

1. SISSEJUHATUS

Haridus- ja koolituspoliitika on tähtis osa ELi Lissaboni strateegiast. Riigi- ja valitsusjuhid tõdesid, et lisaks radikaalsetele muudatustele Euroopa majanduses on tarvis ka ambitsioonikat programmi sotsiaalse heaolu ja hariduse süsteemide ajakohastamiseks.¹ 2002. aastal seadsid nad eesmärgiks, et 2010. aastaks tuleb [Euroopa] haridus- ja koolitussüsteemide kvaliteet muuta ülemaailmseks eeskujuks.²

Omapoolse panusena Lissaboni strateegiasse võtsid haridusministrid vastu ühised eesmärgid haridus- ja koolitussüsteemide parandamiseks ning nende eesmärkide saavutamise tööprogrammi nimetusega „Haridus ja koolitus 2010”.³ Selle rakendamiseks kasutatakse avatud koordineerimismeetodit; näitajatel ja sihttasemetel on tähtis osa protsessi jälgimisel ning kogemuste ja heade tavade vahetamise toetamisel.

Seega on välja töötatud näitajate ja sihttasemete terviklik kogum,⁴ mida pidevalt täiendatakse, ning selle alusel valmistatakse ette nii iga-aastaseid arenguaruandeid⁵ kui ka komisjoni ja nõukogu ühisaruandeid Euroopa Ülemkogu kevadistele kohtumistele⁶. See näitajate kogum on täienduseks struktuurinäitajatele,⁷ mida kasutatakse Lissaboni üldeesmärkide elluviimisel saavutatu hindamisel.

2005. aasta mais⁸ esitas nõukogu komisjonile järgmise üleskutse koos ettepanekuga esitada aruanne 2006. aasta lõpuks:

- „*hindama edusamme, mis on tehtud näitajate ja võrdlusnäitajate ühtse raamistiku loomise suunas Lissaboni eesmärkide järgimiseks hariduse ja koolituse valdkonnas, sealhulgas uuesti hindama edusammude jälgimiseks kasutatavate olemasolevate näitajate sobivust.*” (op. cit.)

Komisjonilt paluti aruannet uute näitajate väljatöötamise kohta sellistes valdkondades nagu info- ja sidetehnoloogia mõju õpetamisele ja õppimisele, liikuvuse mõju tööturule ning kolmanda taseme õpilaste sotsiaalne taust.

1 Eesistuja järeldused, Lissabon, lõige 2.

2 Eesistuja järeldused, Barcelona, lõige 43.

3 Nõukogu ja komisjoni ühine vahearuanne „Haridus ja koolitus 2010: Lissaboni strateegia edu sõltub kiiretest reformidest” (2004).

4 Nõukogu 7. mai 2003. aasta järeldused.

5 Viimane aruanne avaldati 2006. aasta mais, SEK(2006) 639.

6 Vt. Nõukogu ja komisjoni ühine haridusteemaline aruanne tööprogrammi „Haridus ja koolitus 2010” rakendamise kohta. ELT C 79, 1.4.2006, lk 1.

7 SEK(2004) 1285–2.

8 Nõukogu 24. mai 2005. aasta järeldused uute haridus- ja koolituspäitajate kohta (2005/C 141/04).

Käesolevas teatises esitatakse näitajate ja sihttasemete raamistik, mille alusel hinnatakse Lissaboni eesmärkide elluviimisel saavutatut hariduse ja koolituse valdkonnas; selles ühtses raamistikus on nüüd esimest korda täielikult arvesse võetud programmi „Haridus ja koolitus 2010” üksikasjalikumaid eesmärke (2. jagu). Lisaks hõlmab see ka eesmärke, mis on seotud kõrgharidusstruktuuride lähendamisega Bologna protsessi ning kutseharidusega Kopenhaageni protsessi raames. Teatises esitatakse statistilised infrastruktuurid, millest näitajaid tulenevad (3. jagu). Nõukogu kutsutakse kõnealust raamistikku vastu võtma kui alust, mis võimaldab strateegilist juhtimist ning strateegia „Haridus ja koolitus 2010” suunamist (4. jagu).

2. NÄITAJATE JA SIHTTASEMETE RAAMISTIK, MILLE ALUSEL HINNATAKSE LISSABONI EESMÄRKIDE ELLUVIIMISEL SAAVUTATUT

Näitajad ja sihttasemed on esmatähtsad elemendid põhjendatud poliitiliste otsuste tegemisel ja saavutuste jälgimisel, mis on olulised Lissaboni protsessis. Nende abil:

- saadakse statistiline alus kesksetele poliitilistele sõnumitele;
- analüüsitakse Lissaboni eesmärkide elluviimisel saavutatut ELi ja liikmesriikide tasemel;
- selgitatakse välja häid tulemusi andnud meetmed, mida eksperdid võiks ühiselt läbi vaadata ja kogemustevahetusel kasutada;
- võrreldakse ELi saavutusi kolmandate riikidega, näiteks USA ja Jaapaniga.

Praegust 29 näitajast (esitatud lisas) ja 5 sihttasemest koosnevat raamistikku on kasutatud 13 üksikasjaliku eesmärgi elluviimisel saavutatu jälgimiseks aastatel 2004–2006. Raamistikku on siiski jätkuvalt tehtud ka muudatusi, et parandada selle kvaliteeti ning kajastada strateegia arengut.

Nüüd on vaja kindlaks määrata uus raamistik, mis täielikult kajastaks praeguseks väljakujunenud strateegia „Haridus ja koolitus 2010” poliitilisi prioriteete. On tehtud ettepanek, et tulevikus võiks näitajad ja sihttasemed struktureerida strateegias kindlaksmääratud kaheksa peamise poliitikavaldkonna järgi. Need on järgmised:

2.1. Võrdsete võimaluste suurendamine hariduses ja koolituses

2.2. Hariduse ja koolituse tõhustamine

2.3. Elukestva õppimise tegelikkuseks muutmine

2.4. Noorte põhipädevused

2.5. Koolihariduse ajakohastamine

2.6. Kutsehariduse ja koolituse ajakohastamine (Kopenhaageni protsess)

2.7. Kõrghariduse ajakohastamine (Bologna protsess)

2.8. Tööalane konkurentsivõime

See uus raamistik hakkab põhinema endisest kontsentreeritumal 20 põhinäitajast ja näitajate valdkonnast koosneval kogumil (vt tabel käesoleva jao lõpus), mida nagu varemgi vajaduse korral toetavad täiendavad taustanäitajad. See tähendab, et põhinäitajaid hakatakse edaspidi kasutama üldisemal tasemel kui enne. Kui aga kasutada vajaduse korral taustanäitajaid, ei esineks praeguse raamistikuga võrreldes märkimisväärt halvenemist hindamistäpsuses. Ettepanekus on kasutatud Eurydice Euroopa üksuse, Euroopa Kutseõppe Arenduskeskuse (CEDEFOP) ning Ispras asuva Teadusuuringute Ühiskeskuse üksuse CRELL⁹ tehtud tööd, samuti näitajate ja sihttasemete alalise töörühma nõuandeid.

2.1. Võrdsete võimaluste suurendamine hariduses ja koolituses

Hiljuti, 2006. aasta kevadisel Euroopa Ülemkogul meenutati vajadust tagada Euroopa haridus- ja koolitussüsteemi tõhusus ja õiglus.¹⁰ Nagu on rõhutatud tõhusust ja võrdseid võimalusi käsitlevas teatises, tähendab võrdsus hariduses ja koolituses, et analüüsitakse, kui suurel määral on tagatud, et „üksikisikud võivad saada täit kasu haridusest ja koolitusest, väljendatuna võimalustes, juurdepääsus, kohtlemises ja tulemustes.”¹¹ Nõukogu võttis vastu võrdlusaluse kooli pooleli jätnute kohta, tunnistades seeläbi selle aspekti ülimalt tähtsust võrdsete võimaluste loomisel, tagamaks tulemuslikku osalemist elukestvas õppes ning tänapäeva üha kasvava konkurentsiga ühiskonnas. Lisaks nõuavad jälgimist sellised konkreetsete küsimused nagu soolise võrdõiguslikkuse edendamine, vähemusrühvuste integreerimine, puuetega inimeste kaasamine, piirkondlike erinevuste vähendamine jne.

Saavutuste hindamisel kasutatavad põhinäitajad on *osavõtt koolieelsest õppes* (1),¹² *erivajadustega õpilaste haridus* (2) ja *kooli poolelijätnute arv* (3). Peale selle analüüsitakse võrdseid võimalusi, jaotades andmed sugupoole, vanuse ja õpilaste sotsiaalmajandusliku tausta põhjal. Haridus- ja koolitussüsteemi struktuuri ja institutsioonilise diferentseerumise mõju analüüsimiseks hakatakse kasutama *haridus- ja koolitussüsteemi kihistumise* (13) ühendnäitajat, mis põhineb Eurydicelt saadud kvaliteetsetel andmetel.¹³ Alustatakse võrdsete võimaluste ühendnäitaja väljatöötamist. Selle poliitikavaldkonna põhinäitajad on 1, 2, 3 ja 13.

2.2. Hariduse ja koolituse tõhustamine

Ressursside täieliku ärakasutamise tähtsust on väljendatud teatises tõhusast investeerimisest haridusse ja koolitusse (2003),¹⁴ ühises vahearuanes (2006)¹⁵ ning nõukogu 2006. aasta märtsi järeldustes¹⁶. Värskeemas teatises „Tõhusus ja võrdsed võimalused Euroopa haridus- ja koolitussüsteemis”¹⁷ on näidatud, et suurem tõhusus ei pruugi haridussüsteemi õiglust kahjustada, vaid et tõhususe ja võrdsete võimaluste paranemine võivad käia käsikäes.

9 Elukestva õppe üksus (CRELL – Centre for research on lifelong learning) – aluseks näitajad ja sihttasemed (Ispra, I) Teadusuuringute Ühiskeskus.

10 Euroopa Ülemkogu, 23.–24. märts 2006, eesistuja järeldused, lõige 23.

11 Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile. Tõhusus ja võrdsed võimalused Euroopa haridus- ja koolitussüsteemis. KOM(2006)481.

12 Vt tabel 2. jao lõpus.

13 EURYDICE, *Key Data on Education in Europe*.

14 KOM(2002)779 (lõplik), 10. jaanuar 2003.

15 Hariduse ja koolituse ajakohastamine Euroopas: eluliselt tähtis panus Euroopa jõukuse ja sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamisse. ELT C 79, 1.4.2006, lk 1.

16 Brüsseli Euroopa Ülemkogu, 23.–24. märts 2006, eesistuja järeldused, http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/89013.pdf

17 KOM(2006) 481.

Üldine näitaja *investeeringu haridusse ja koolitusse* (19) on endiselt oluline. Erilist tähelepanu pööratakse era- ja riiklikele investeeringutele ning investeerimisele kõrgharidusse, mis maailma konkurentidega võrreldes on suhteliselt alarahastatud.

Siiski ei iseloomusta ainuüksi investeerimisnäitajad investeerimise tõhusust, mille puhul on tegemist panustamise suhtega toodangusse või tulemustesse. Koos CRELLiga alustatakse metodoloogilist ja kontseptuaalset arendustööd, eesmärgiga luua investeerimise tõhususe ühendnäitajad. Selle poliitikavaldkonna põhinäitaja on 19.

2.3. Elukestva õppimise tegelikkuseks muutmine

Elukestev õppimine on elulise tähtsusega mitte üksnes konkurentsivõimelisuse, tööalase konkurentsivõime ja majanduse õitsengu seisukohast, vaid ka teadmispõhise majandusega ühiskonnas elavate ja töötavate inimeste sotsiaalse kaasamise, aktiivse kodakondsuse ja eneseteostuse aspektist.¹⁸

Osavõtt õppimisest ja koolitusest toimub mitmesugustes keskkondades ja mitmesuguste vahendite abil, millest üks on info- ja sidetehnoloogia. Vähemalt keskhariduse omandamist peetakse hädavajalikuks professionaalse karjääri ning elukestvas õppes täieliku osalemise huvides. Komisjon on sihttasemenäitajana kinnitanud, et 2010. aastaks peaks keskhariduse omandama vähemalt 85% noortest. Nõukogu rõhutas ka täiskasvanute oskuste ajakohastamise ja täiustamise tähtsust, võttes sihttasemenäitajana vastu, et 2010. aastaks osaleb 12,5% täiskasvanud elanikkonnast elukestvas õppimises.¹⁹

Elukestva õppimise tegelikkuseks muutmisel saavutatud edu jälgimisel kasutatakse põhinäitajaid *täiskasvanute osavõtt elukestvas õppimisest* (16) ja *täiskasvanute oskused* (17), mis võimaldavad analüüsida nii õppimisele juurdepääsu ja sellest osavõtu taset kui ka oskuste taset elanikkonna eri vanuserühmade puhul. Näitaja *keskhariduse omandanud noorte arv* (9) abil jälgitakse Euroopa sihttaseme ning noorte valmidust osa võtta elukestvas õppimisest. Selle poliitikavaldkonna põhinäitajad on 9, 16 ja 17.

2.4. Noorte põhipädevused²⁰

Aastal 2000 jõudis Lissaboni Euroopa Ülemkogu järeldusele, et Euroopa raamistikus tuleks määratleda uued põhioskused kui põhimeede, mis oleks Euroopa peamiseks sammuks teel teadmispõhisesse majandusse. Barcelona Euroopa Ülemkogu²¹ tõstis taas esile vajaduse parandada põhioskuste valdamist. Nõukogu võttis 2002. aastal vastu resolutsiooni elukestva õppimise²² ja „uute põhioskuste” kohta. Komisjon on vastu võtnud elukestva õppimise

18 Eesistuja järeldused, Lissabon, 23.–24. märts 2000.

19 Nõukogu 5.–6. mai 2003. aasta järeldused Euroopa keskmiste haridus- ja koolituslaste saavutuste sihttasemete kohta (benchmarks). (2003/C 134/02). http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2003/c_134/c_13420030607en00030004.pdf

20 Põhipädevustena mõistetakse siin pädevusi, mida vajavad kõik inimesed, et tagada eneseteostus ja areng, kodanikuaktiivsus, sotsiaalne kaasatus ning tööhõive.

21 Eesistuja järeldused, Barcelona, 15.–16. märts 2002, http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/71025.pdf

22 Nõukogu 27. juuni 2002. aasta resolutsioon elukestva õppimise kohta, ELT C 163, 9.7.2002, lk 1.

põhipädevusi käsitleva soovitusel,²³ milles määratletakse kaheksa pädevust, mis on teadmistepõhises ühiskonnas elamiseks ja töötamiseks kõige olulisemad.²⁴

Põhioskuste omandamise tähtsust tunnistades kinnitas nõukogu selle valdkonna konkreetse sihttaseme, mille kohaselt viiletsa kirjaoskusega 15aastaste noorte osa Euroopa Liidus tuleb 2000. aastaga võrreldes vähendada vähemalt 20%.

Põhinäitajad on järgmised põhipädevused: *kirjaoskus, teadmised matemaatikas ja loodusteadustes (4), keeleoskus (5), arvutioskus (6), kodanikuteadmised (7) ja õppimisoskus (8)*. Selle poliitikavaldkonna põhinäitajad on 4, 5, 6,7 ja 8.

2.5. Koolihariduse ajakohastamine

Lissaboni lõppjärelustes määrati kindlaks õppekava²⁵ ja organisatsioonilised küsimused,²⁶ kui põhiprobleemid, mida tuleb käsitleda Lissaboni strateegias. Nõukogu tõdes, et kooli enesehindamise taolised vahendid on olulised ning rõhutas vajadust toetada enesehindamise vahendite haldamise ja kasutamisega seotud koolitust.²⁷

Koolihariduse kvaliteedi kindlustamiseks peetakse oluliseks tõhustada õpetajakoolituse algastet ning tagada, et kõik tegevõpetajad tegeleksid pidevalt erialase enesetäiendamisega.²⁸

Selle valdkonna saavutuste jälgimisel kasutatakse põhinäitajaid *kooli pooleli jätnute arv (3), kooli juhtimine (10), koolid kui mitmeotstarbelised kohalikud õppekeskused (11) ning õpetajate ja koolitajate erialane enesetäiendamine (12)*. Teavet koolihariduse organisatsioonilise struktuuri kohta annab Eurydice.²⁹ Selle poliitikavaldkonna põhinäitajad on 3, 10, 11 ja 12.

2.6. Kutsehariduse ja koolituse ajakohastamine

Kopenhaageni protsess³⁰ on kutsehariduse ja koolituse alal tehtava koostöö tõhustamist käsitlev strateegia, mille kohaselt reform ja investeeringud peaksid olema suunatud (muu hulgas) kutsehariduse maine ja huvipakkuvuse tõstmisele töandjate silmis, peaksid suurendama kutseõppes osalemist ning parandama kutsealushariduse ja -koolituse kvaliteeti ja paindlikust.

23 Ettepanek Euroopa Parlamendi ja Nõukogu soovitus põhipädevuste kohta elukestvas õppes KOM(2005) 548 lõplik, 10. 11.2005

24 Suhtlemine emakeeles; suhtlemine võõrkeeltes; matemaatilised oskused ning põhioskused loodusteaduste ja tehnika alal; digitaalne pädevus; õppimisoskus; suhtlemisoskus, kultuuridevaheline ja sotsiaalne pädevus ning kodanikupädevus; ettevõtlus; kultuuriline väljendus.

25 Euroopa raamistikus tuleks kindlaks määrata uued põhioskused, mida pakub elukestev õppimine – eesistuja järeldused (Lissabon 2000).

26 Koolid ja koolituskeskused, kes kõik on Interneti kaudu ühenduses, tuleks välja arendada kõigile kättesaadavad mitmeotstarbelised koolituskeskused. Eesistuja järeldused, Lissabon (2000).

27 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2001. aasta soovitus Euroopa koostöö kohta koolihariduse kvaliteedi hindamisel (ELT L 60, 1.3.2001).

28 Vt õpetajate ametialast pädevust ja kvalifikatsiooni käsitlevaid Euroopa ühiseid põhimõtteid aadressil:http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/principles_en.pdf

29 Vt näiteks *Key Data on Education in Europe 2005*.

30 Komisjonile esitatud lõpparuanne *European Commission Achieving the Lisbon goal: the contribution of VET*, 1.11.2004, http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/studies/maastricht_en.pdf

Selle valdkonna saavutuste jälgimisel kasutatakse põhinäitajat *keskhariduse omandanud noorte arv (9)* (esitatud kutsealade kaupa). Näitaja *haridus- ja koolitussüsteemi kihistumine (13)* abil analüüsitakse, kuidas on kutsealusharidus ja -koolitus kättesaadavad haridus- ja koolitussüsteemi struktuuri raames. Taustnäitaja kutsealasest jätkukoolitusest osavõtu kohta võimaldab analüüsida ettevõtete osa nende töötajate osalemises kutsealases jätkukoolituses ning selle finantseerimises. Selle poliitikavaldkonna põhinäitajad on 9 ja 13.

2.7. Kõrghariduse ajakohastamine

Kõrghariduse ajakohastamine on Euroopa Liidule äärmiselt oluline, et saavutada eesmärk muutuda konkurentsivõimeliseks teadmispõhiseks majanduseks.³¹

Komisjon rõhutas, et Euroopa kõrghariduse sektor on maailma konkurentidega võrreldes suhteliselt alarahastatud.³² Arvestades ülikoolide tähtsat osa Euroopa teadustegevuses, võib ELi eesmärk investeerida 2010. aastaks 3% SKTst teadus- ja arendustegevusse kaasa tuua ka suuremaid investeeringuid ülikoolides toimivas teadustegevuses.³³ Komisjon on samuti teinud ettepaneku sihttaseme seadmiseks, mille kohaselt aastaks 2015 vähemalt 2% SKTst (sealhulgas nii riiklik kui erarahastamine) suunatakse ajakohastatud kõrgharidussektorisse.

Nõukogu on sätestanud Euroopa sihttaseme, mille kohaselt matemaatika, loodusteaduste ja tehnikaalade lõpetanute arv tõuseb 2010. aastaks 15% protsendi võrra.

Bologna protsessil on tähtis roll. Bologna protsessi eesmärk on Euroopa kõrghariduspiirkonna loomine (2010. aastaks seatud eesmärk), milles kasutatava ühtse bakalaureuse, magistri ja doktori kraadide struktuuri rakendamise tagajärjel muutub üliõpilaste ja kõrgema haridustasemega töötajate liikumine hõlpsamaks.

Selle valdkonna saavutuste jälgimisel kasutatakse põhinäitajaid *kõrghariduse omandanute arv (14)*, *üliõpilaste rahvusvaheline liikuvus (15)* ning *investeeringud haridusse ja koolitusse (19)*. Selle poliitikavaldkonna põhinäitajad on 14, 15 ja 19.

2.8. Tööalane konkurentsivõime

Tööhõive määra tõstmine on üks tähtsamaid edukriteeriume Lissaboni strateegias.³⁴ Euroopa Ülemkogu kohtumistel on järjest sätestatud konkreetseid eesmärke seoses üldise tööhõive määraga ning eakate töötajate ja naiste tööhõivemääraga.³⁵ Uuendatud strateegias suurendati tööhõive tähtsust veelgi.³⁶ Haridustase ja põhipädevused, mille hulka kuulub ettevõtetus, on üksikisiku tööalase konkurentsivõime ja kohanemisvõime peamised määratlejad kogu tema eluajal.³⁷ Tööalase konkurentsivõime valdkonna saavutuste jälgimisel kasutatakse

31 Hampton Courtis 2005. aasta oktoobris toimunud Euroopa Ülemkogu mitteametlik kohtumine; teatis „Euroopalikud väärtused globaliseeruvast maailmast – komisjoni panus riigi- ja valitsusjuhtide oktoobrikuu kohtumisse” KOM(2005)525.

32 Euroopa ajupotentsiaali aktiveerimine: kuidas ülikoolid saaksid anda oma täispanuse Lissaboni strateegia rakendamisele. KOM(2005)152.

33 Vt „Rohkem teadusuuringuid ja innovatsiooni – Investeeringud kasvu ja tööhõivesse: Ühtne lähenemisviis“, KOM (2005) 488, 12.10.2005. Osa investeeringutest teadus- ja arendustegevusse läheb üldisteks investeeringuteks kõrgematesse haridusasutustesse.

34 Eesistuja järeldused, Lissabon (2000).

35 Vt näiteks eesistuja järeldused, Lissabon (2000).

36 Eesistuja järeldused, Lissabon (2006).

37 *European Higher Education in a world-wide perspective*. SEK(2005)518.

põhinäitajaid *elanikkonna haridustase (18)* ja *täiskasvanute oskused (17)*. Neid analüüsitakse koostoimes näitajaga *haridus- ja koolitustee jätkajate arv (20)*. Noorte pääsu kohta tööturule töötatakse välja täiendavaid näitajaid.³⁸ Alustatakse võrdsete võimaluste ühendnäitaja väljatöötamist. Selle poliitikavaldkonna põhinäitajad on 17, 18 ja 20.

2.9. Kokkuvõte

Käesoleva teatise eespool esitatud osa põhjal on koostatud 20 põhinäitajat, mis on kooskõlas strateegias „Haridus ja koolitus 2010” esitatud poliitiliste prioriteetidega. Nõukogu kutsutakse üles neid 20 näitajat vastu võtma, et tagada kõnealuse strateegia strateegiline juhtimine ja suunamine.

20 põhinäitajat, mille alusel hinnatakse Lissaboni eesmärkide elluviimisel saavutatut hariduse ja koolituse valdkonnas	
1) Osavõtt koolieelsest õppes	12) Õpetajate ja koolitajate erialane enesetäiendamine
2) Erivajadustega õpilaste haridus	13) Haridus- ja koolitussüsteemi kihistumine
3) Kooli poolelijättnute arv	14) Kõrghariduse omandanute arv
4) Kirjaoskus, teadmised matemaatikas ja loodusteadustes	15) Üliõpilaste rahvusvaheline liikuvus
5) Keeleoskus	16) Täiskasvanute osavõtt elukestvast õppimisest
6) Arvutioskus	17) Täiskasvanute oskused
7) Kodanikuteadmised	18) Elanikkonna haridustase
8) Õppimisoskus	19) Investeerimine haridusse ja koolitusse
9) Keskhariiduse omandanud noorte arv	20) Haridus- ja koolitustee jätkajate arv
10) Kooli juhtimine	
11) Koolid kui mitmeotstarbelised kohalikud õppekeskused	

9 põhinäitajat (1), (3), (4), (9), (14), (15), (16), (18) ja (19) olid juba varem olemas ning neid kasutati Lissaboni eesmärkide elluviimisel saavutatatu hindamiseks hariduse ja koolituse valdkonnas. Ülejäänud 11 põhinäitajat kuuluvad valdkonnadesse, kus arendustöö veel käib. Niisiis on näitajate ühtse raamistiku loomine alles pooleli. Raamistikku täiendatakse nõukogu poolt vastuvõetud viie Euroopa 2010. aasta sihttasemega, mis on jätkuvalt olulised näitajad, mille abil jälgitakse Lissaboni eesmärkide saavutamise edukust

38 Tööjõu uuringu lisaküsimus aastal 2009.

hariduse ja koolituse valdkonnas.³⁹ Mõned neist sihttasemetest on olulised ka kui ELi tööhõivestrateegia sihteesmärgid.

- 1) **Kooli poolelijättnute arv ei ületa 10%**
- 2) **Vähendada viletsa kirjaoskusega õpilaste arvu vähemalt 20% võrra**
- 3) **Vähemalt 85% noortest peaksid omandama teise taseme ülemise astme hariduse**
- 4) **Tõsta matemaatika, loodusteaduste ja tehnikaalade lõpetanute arvu vähemalt 15% protsendi võrra; samas vähendada ka soolist tasakaalustamatust**
- 5) **12,5% täiskasvanud elanikkonnast peaks osalema elukestvas õppimises**

3. NÄITAJATE JA SIHTTASEMETE ÜHTSET RAAMISTIKKU TOETAVAD TEABEALLIKAD

Näitajate ja sihttasemete ühtset raamistikku toetavad andmed saadakse Euroopa statistikasüsteemilt (ESS) (punkt 3.1) ning – nõukogu taotlusel – uutest käivitatavatatest uuringutest või muudest rahvusvahelistest uuringutest, milles on arvesse võetud Euroopa teabevajadusi (punkt 3.2).

ESS vastab Euroopa statistika tegevusjuhisele, nagu on osutatud komisjoni soovitusel siseriiklike ja ühenduse statistikaasutuste sõltumatuse, terviklikkuse ja vastutuse kohta.⁴⁰ On soovitatav, et kõik ühtses raamistikus kasutatavad andmed vastaksid selle tegevusjuhise sätetele.

3.1. Euroopa statistikasüsteemilt (ESS) saadud andmetel põhinevad näitajad

ESSi teabe koostamiseks vajalik statistiline infrastruktuur on kombinatsioon mitmest teabeallikast (uuringute käigus ja halduslikult kogutud teave) ning ühistest vahenditest ja meetodikatest (käsiraamatud, klassifitseeringud, registrid, määratlused, mõisted jne). ELi statistika koostamine tugineb siseriiklikele statistilistele süsteemidele ning seepärast on võrreldavuse tagamiseks äärmiselt olulised asjakohased riiklikud infrastruktuurid, mis suudavad anda ühtlustatud andmeid.

Hariduse ja koolitusega seotud teavet annavad mitmed ELi taseme teabeallikad, mida võib jaotada kahte rühma.

Esimesse rühma kuuluvad UNESCO, OECDi ja Eurostati iga-aastane UOE-küsitlus, mille käigus kogutakse andmeid riiklike haridussüsteemide kohta liikmesriikides (sisseastujate ja lõpetajate arv, personal, rahastamine jne); viie aasta tagant tehtav kutsealase jätkuõppe uuring (CVTS), mille käigus kogutakse andmeid ettevõtete tasandil; ning viie aasta tagant tehtav täiskasvanute hariduse uuring (AES), mis annab teavet täiskasvanute õppimistavade kohta (majapidamiste uuring). See rühm hõlmab raamistiku järgmisi näitajaid: *osavõtt koolieelsest õppes* (1), *arvutioskus* (6), *kõrghariduse omandanute arv* (14), *üliõpilaste rahvusvaheline*

39 Eespool osutatud nõukogu järeldused (2003). Neid 5 sihttasemet toetavad näitajad on võetud käesolevas teatises määratletud 20 näitajast moodustatud ühtsesse kogumisse.

40 KOM(2005)217. Euroopa statistika tegevusjuhise aluseks on 15 põhimõtet. ELi riigi valitsus ja statistikaasutused kohustuvad täitma selles juhises kindlaks määratud põhimõtteid, mis hõlmavad institutsioonilist keskkonda, statistikaprotsesse ja tulemusi.

liikuvus (15), täiskasvanute osavõtt elukestvast õppimisest (16) ning investeerimine haridusse ja koolitusse (19).

Teise rühma kuuluvad eriuuringud, mis saavad andmeid üldistest teabeallikatest, näiteks tööjõuvaatlus (LFS) ja ELi uuring tulu ja elutingimuste kohta (SILC, on tulemas). Sellistest uuringutest saadakse hariduse ja koolitusega seotud teavet, mida võib seostada sotsiaalmajanduslike muutujatega. Lisaks hangitakse hariduse kohta teavet uuringutega seotud ajutiste lisaküsimuste pakettide abil, kuid mitte nii korrapäraselt. Muudest eriuuringutest (info- ja sidetehnoloogia kasutamise kohta majapidamistes ja ettevõtetes) saadakse andmeid konkreetsete küsimuste kohta või taustateavet. Neist allikatest saadakse teavet seoses järgmiste näitajatega: *kooli poolelijättnute arv (3), arvutioskus (6), keskhariduse omandanud noorte arv (9), täiskasvanute osavõtt elukestvast õppimisest (16), elanikkonna haridustase (18) ning haridus- ja koolitustee jätkajate arv (20)*. Uuritakse võimalust koguda andmeid näitaja erivajadustega õpilaste haridus (2) jaoks.

Lisaks pakuvad ESSi allikad suurt hulka näitajaid, mis iseloomustavaid haridussüsteemide sisendeid, protsesse, tulemusi ja väljundeid. Sellised taustanäitajad esitavad üksikasjalikuma ja täielikuma pildi tulemuste seisukohast, kuidas riigid uuritavas valdkonnas tegutsevad, ning aitavad tõhustada edasist analüüsi. Neid näitajaid avaldab korrapäraselt Eurostat.

Eurostat ja ESS on alati tegelnud statistika kvaliteedi hoidmisega, eelkõige teadvustades ja kindlaks määrates valdkondi, mis nõuavad parandamist ja jätkuvat tööd. UOE andmekogumine on praegu kvaliteedi läbivaatamise staadiumis, mille alusel koostatakse mitmeaastane kvaliteedi tõstmise kava.

Komisjon on teinud ettepaneku määruse⁴¹ vastuvõtmiseks hariduse ja elukestva õppega seotud statistika koostamise ja arendamise kohta, millega tagatakse selle valdkonnaga seotud andmete saamine ja kvaliteet. Selles raammääruses on sätestatud käsitletavad valdkonnad, kvaliteedinõuded ning mõned rakendusmeetmed. Kui see määrus on vastu võetud, kavatakse komisjon alustada komisjoni konkreetsete rakendusaktide ettevalmistamist, milles käsitletakse UOE andmekogumist ja AES uuringut.

Kiiresti kasvab huvi riiklikul tasandil saadud võrreldavate rahvusvaheliste andmete vastu. Seepärast arendavad paljud riigid statistiliste infrastruktuuridena registrisüsteeme ja/või vahendeid piki-, paneel- või kohortuuringuteks, et suuta paremini koostada andmeid kooli- ja ülikoolitasandi kohta, sealhulgas ka ajalises lõikes.

Neid arenguid jälgitakse ka Euroopa tasandil, eesmärgiga suuta niisugustest riiklikest süsteemidest saadavaid andmeid tegelikult kasutada koondtasandil. Ülikoolitasandil võiksid sellised uued arengud võimaldada paremini jälgida üliõpilaste „karjääri” ning õppeasutuste tasemel (sealhulgas koolid, ülikoolid jne) võiks see parandada võimalusi luua usaldusväärne valimimoodustamise meetodika ning olleks ka selliste koolisüsteeme iseloomustavate põhiandmete allikaks, mida võiks kasutada Euroopa koondandmete koostamisel. Komisjon julgustab neid ESSi algatusi kasutama seoses järgmiste näitajatega: *kooli juhtimine (10), koolid kui mitmeotstarbelised kohalikud õppekeskused (11), õpetajate ja koolitajate erialane enesetäiendamine (12) ning haridus- ja koolitussüsteemi kihistumine (13)*.

41 Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse statistika koostamist ja arendamist hariduse ja elukestva õppe valdkonnas – KOM(2005)625.

3.2. Väljastpoolt Euroopa statistikasüsteemi saadud andmetel põhinevad näitajad

ESS ei suuda pakkuda statistilist infrastruktuuri kõigile neile näitajatele, mida on nõutud nõukogu 24. mai 2005. aasta järeldustes,⁴² või käesolevas teatises esitatud näitajate ja sihttasemete raamistikule.

Eurydice üksused⁴³ ja Cedefop koostavad taustandmeid ja näitajaid, mis toetavad käesolevas teatises esitatud raamistikku. Need andmed on koostatud koostöös Eurostatiga.

OECD koostab PISA uuringu⁴⁴ abil teemaga *kirjaoskus, teadmised matemaatikas ja loodusteadustes* (4), seotud näitajaid ning koordineerib mitme uue näitaja arendamist (vt allpool).

Komisjon valmistab praegu ette eriuuringuid kahes konkreetses valdkonnas, milleks on *keeleoskus* ja noorte *õppimisoskus*. Nõukogu on palunud komisjonil esitada ettepanekuid mõlema teemaga seotud üksikasjaliste uuringute kohta.⁴⁵

- Valdkonnas **keeleoskus** (5) on komisjon teinud ettepaneku korra kohta, mille abil välja töötada vahendeid andmete kogumiseks Euroopa keeleoskuse näitaja⁴⁶ tarbeks. Käesoleva teatise ja nõukogu 2006. aasta maikuu järelduste⁴⁷ põhjal on komisjon asutanud liikmesriikide esindajatest koosneva nõuandekogu.
- Valdkonnas **õppimisoskus** (8) on haridussüsteemide hindamise eest vastutajate Euroopa võrk riikidevahelise prooviuringu käigus hinnanud juba olemasolevate meetodikate rakendamise teostatavust. Komisjonile on esitatud uurimisvahendi väljatöötamist käsitlev soovitus. Komisjon kehtestab nüüd asjakohased juhtimissüsteemid uurimisvahendi väljatöötamiseks ja 2007. aastaks kavandatud prooviuringu läbiviimiseks.

Vastavalt nõukogu 2005. aasta maikuu järeldustes nõutule on komisjon paljudes valdkondades alustanud koostööd rahvusvaheliste organisatsioonidega.

- Valdkonnas **õpetajate erialane enesetäiendamine** (12) teeb komisjon koostööd OECDga, kes praegu valmistab ette õpetajatega seotud uuringut, mis hõlmab nende erialast enesetäiendamist.
- Valdkonnas **täiskasvanute oskused** (17) on komisjon tihedas koostöös liikmesriikidega kindlaks teinud ELi teabevajaduse. Praegu selgitatakse, kas neid andmeid saaks koguda käesoleval ajal OECD poolt ettevalmistatava täiskasvanute oskuste mõõtmisele keskenduva uuringuga, või tuleks selleks välja töötada uus ELi uuring.
- Valdkonnas **kodanikuteadmised** (7) teeb komisjon koostööd liikmesriikidega, et kindlaks teha teabevajadus ning ette valmistada Euroopat käsitlev osa aastatel

42 ELT (2005/C 141/04) 10.6.2005.

43 Euroopa Eurydice'i üksus ja riiklike Eurydice'i üksuste võrk.

44 Õppetulemuste rahvusvaheline hindamisprogramm.

45 Nõukogu järeldused (mai 2005).

46 Euroopa keeleoskuse näitaja. KOM(2005)358, 1.8.2005.

47 Nõukogu järeldused Euroopa keeleoskuse näitaja kohta (2006/C 172/01).

2008–2009 läbiviidavas rahvusvahelises kodanikuhariduse uuringus (ICCS), mille käigus kogutakse andmeid kodanikuaktiivsuse koolituse tarbeks.

On selge, et statistilise infrastruktuuri ühtsus ning võimalus saada võrreldavaid andmeid kõikidest riikidest sõltub kõigi liikmesriikide osalemisest teiste rahvusvaheliste organisatsioonide poolt koordineeritavates uuringutes. Võimaluste piires tagab komisjon andmete koostamise vastavalt Euroopa statistika tegevusjuhise suunistele, mida võib kasutada ka saadud andmete kvaliteedi hindamisel.

4. JÄRELDUSED

Nõukogu kutsutakse üles:

- heaks kiitma näitajate raamistikku, mille alusel hinnatakse Lissaboni eesmärkide elluviimisel saavutatut ning eelkõige
- väljendama jätkuvalt täielikku toetust ühtseks raamistikuks vajalike uute näitajate väljatöötamisele;
- toetada ESSi andmekogude täiustamist, mida tuleks jätkata tihedas koostöös liikmesriikidega asjaomaste statistikatöörühmade kaudu.

Liikmesriike kutsutakse üles:

- täielikult osalema uuringutes, mis on seotud käesolevas raamistikus kindlaksmääratud uute näitajate väljatöötamisega, ning tagama koostöös komisjoniga nende uuringute rakendamine.

Komisjon:

- esitab enne uute oluliste uuringute käivitamist nõukogule nende kohta üksikasjalikud ettepanekud;
- esitab nõukogule 2007. aasta alguses aruande noorte võorkeeleskust käsitleva Euroopa uuringu ettevalmistamisel tehtud töö kohta, et nõukogu saaks otsustada järgmiste sammude astumist;
- esitab nõukogule 2008. aastal aruande näitajate ühtse raamistiku rakendamise kohta ning liikmesriikide osalemise kohta ELi teabevajadust rahuldavate uute näitajate väljatöötamises;
- selgitab koostöös liikmesriikidega välja, kas on võimalik kinnitada ELi sihttaseme, mille kohaselt saavutatakse aastaks 2015 vähemalt 2% SKTst suunamine kõrgharidussektori moderniseerimisele;
- esitab komisjonile enne 2010. aastat aruande selle kohta, kuidas on EL ja liikmesriigid viie 2010. aastaga seotud Euroopa sihttaseme suhtes edasi liikunud, ja teeb ettepanekuid seoses sihttasemete rolliga pärast 2010. aastat.

LISA

29 NÄITAJAT, MIDA KÄESOLEVA AJANI (2003–2006) ON KASUTATUD SAAVUTUSTE HINDAMISEKS HARIDUSE JA KOOLITUSE VALDKONNAS

(Näitajad haridusala viie sihttaseme mõõtmiseks on poolpaksus kirjas)

1. Õpetajate vanus (üle 50aastaste õpetajate protsent algkoolis ja keskkoolis)
2. Noorte arv
3. Õpilasi õpetaja kohta
4. **Keskhariduse omandamine**
5. **Viletsa lugemisoskusega õpilaste protsent (PISA)**
6. 15aastaste lugemisoskus (PISA)
7. 15aastaste matemaatikaoskus (PISA)
8. 15aastaste loodusteadustealased oskused (PISA)
9. Madala haridustasemega isikute osalemine õppimises ja koolituses
10. Matemaatika, loodusteaduste ja tehnikaalade õpilaste osa kõigist õpilastest
11. Matemaatika, loodusteaduste ja tehnikaalade lõpetanute protsent lõpetanute koguarvust
12. **Matemaatika, loodusteaduste ja tehnikaalade kõrgkooli lõpetanute arv (kasv)**
13. Matemaatika, loodusteaduste ja tehnikaalade lõpetanuid 1000 elaniku kohta
14. Riiklikud kulutused haridusele
15. Erakulutused õppeasutustele
16. Ettevõtete kulutused kutsealasele jätkukoolitusele
17. Kogukulutused õppeasutustele ühe õpilase kohta ostujõu standardis
18. Kogukulutused õppeasutustele ühe õpilase kohta, võrrelduna SKTga
19. **Osalemine elukestvas õppimises, 25–64 aastased, kõik, madala haridustasemega**
20. Osalemine kutsealases jätkukoolituses, kõik ettevõtted
21. Osalemine kutsealases jätkukoolituses, koolitusasutused
22. Osalemine hariduse saamises, 15–24 aastased

23. **Kooli pooleli jätnud noorte (18–24) osa elanikkonnast**
24. Õpilaste jagunemine õpitavate võõrkeelte arvu järgi
25. Õpitavate võõrkeelte keskmine arv ühe õpilase kohta
26. Õpetajate ja koolitajate liikuvus riiki ja riigist välja, Erasmus ja Leonardo
27. Erasmuse õpilaste ja Leonardo üliõpilaste liikuvus riiki ja riigist välja
28. Välisüliõpilaste protsent kõigist üliõpilastest, rahvuste kaupa
29. Välismaal õppivate üliõpilaste protsent oma päritoluriigi üliõpilaste koguarvust